

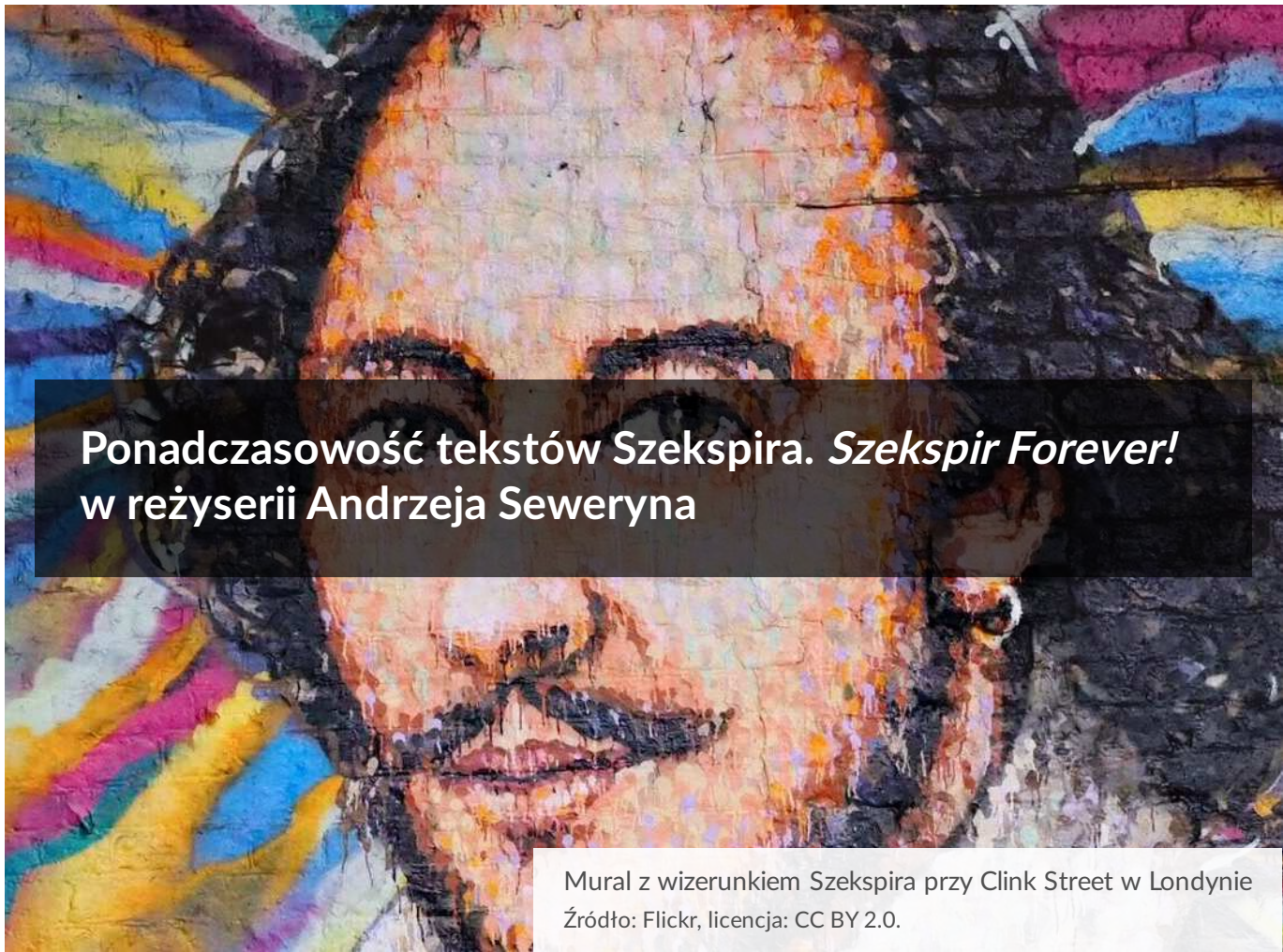

Ponadczasowość tekstów Szekspira. *Szekspir Forever!* w reżyserii Andrzeja Seweryna

- [Wprowadzenie](#)
- [Przeczytaj](#)
- [Audiobook](#)
- [Sprawdź się](#)
- [Dla nauczyciela](#)

Bibliografia:

- Źródło: *Seweryn forever*, „Encyklopedia teatru”, dostępny w internecie:
<http://encyklopediateatru.pl/artykuly/279888/seweryn-forever>.
- Źródło: William Szekspir, *Hamlet*, tłum. J. Paszkowski, Warszawa 1976, s. 107–108.
- Źródło: William Szekspir, *Romeo i Julia*, tłum. Józef Paszkowski, Bydgoszcz 1991, s. 75–76.
- Źródło: William Szekspir, *Romeo i Julia*, tłum. Józef Paszkowski, Bydgoszcz 1991, s. 42.
- Źródło: Andrzej Seweryn, dostępny w internecie:
<https://www.tuwroclaw.com/wiadomosci,andrzej-seweryn-wystapi-we-wroclawiu-szekspir-stale-mnie-zaskakuje-wywiad,wia5-3267-56928.html>.

Ponadczasowość tekstów Szekspira. *Szekspir Forever!* w reżyserii Andrzeja Seweryna

Mural z wizerunkiem Szekspira przy Clink Street w Londynie
Źródło: Flickr, licencja: CC BY 2.0.

Wiliam Szekspir należy do ścisłego grona najchętniej czytanych i wystawianych autorów, jego utwory, mimo upływu lat, wciąż cieszą się niesłabnącą popularnością. Teatry na całym świecie prześcigają się w interpretacjach dzieł Szekspira. Próbę uzmysłowienia współczesnym odbiorcom uniwersalności jego tekstów podjął aktor i reżyser, Andrzej Seweryn, tworząc monodram oparty na kompilacji monologów z różnych utworów.

Twoje cele

- Dowiesz się, na czym polega ponadczasowość tekstów Szekspira.
- Zbadasz, w jaki sposób Andrzej Seweryn wplata w swój monodram motyw *teatrum mundi*.
- Dowiesz się, czym jest *mise en scène* i jakie rozwiązania teatralne wybiera Andrzej Seweryn.
- Zbadasz, dlaczego Andrzej Seweryn nadaje tekstom Szekspira nowoczesną oprawę. Zinterpretujesz tytuł sztuki. Przypomnisz sobie zasady tworzenia recenzji.

Uwaga, lekcja wymaga wcześniejszej znajomości spektaklu dostępnego na teatrtv.vod.tvp.pl

Przeczytaj

Uniwersalizm

Wielokrotnie przytaczane słowa Fiodora Dostojewskiego: „Prawdziwa sztuka jest zawsze współczesna” trafnie charakteryzują ponadczasowość, uniwersalność niektórych dzieł. Jakie cechy powinien posiadać utwór ponadczasowy? Na pewno takie, które powodują, że jest on nadal aktualny i chętnie czytany. Dzieło ponadczasowe nie należy do żadnej epoki, terytorium czy narodu, nie ima się go czas. Porusza problemy, które dotyczą ludzi i docierają do ich wnętrza pod każdą szerokością geograficzną. Kanon tekstów uniwersalnych jest obszerny, należy do niego zaliczyć Biblię, utwory Homera, J. Kochanowskiego, W. Szekspira czy J. W. Goethego. Tajemnica ich ponadczasowości tkwi w tym, że mówią o ludzkich uczuciach, pragnieniach, namiętnościach, lękach, kształtują niezmiennie wartości, a zawarte w nich refleksje i myśli wciąż wzbudzają żywe dyskusje.

Dzieła Szekspira przetłumaczono na ponad 150 języków, jego sztuki wystawiane są wszędzie. Pisarz był doskonałym obserwatorem i genialnym psychologiem. Miał dar wnikliwej analizy ludzkiej duszy, opisywania najskrytszych pragnień, jak również stawiania pytań. Jego bohaterowie to wielowymiarowe i ponadczasowe postacie, których motyw postępowania i działania nie uległy dezaktualizacji. Szekspir celnie opisuje naturę ludzką, w jego dramatach są namiętności i uczucia, od nienawiści, zazdrości, żądzy władzy, po miłość czy odwagę. Reżyserzy chętnie podejmują się adaptacji, gdyż teksty sztuk z łatwością poddają się współczesnym przeróbkom, a ich uniwersalną fabułę można interpretować na różne sposoby.

O reżyserze

Andrzej Seweryn – jest polskim aktorem teatralnym i filmowym, reżyserem teatralnym, dyrektorem naczelnym Teatru Polskiego w Warszawie. Urodził się w 1946 r. w Heilbronn. Jest absolwentem Państwowej Wyższej Szkoły Teatralnej w Warszawie, którą ukończył w 1968 roku. Od lat 60. był członkiem zespołu aktorskiego Teatru Ateneum w Warszawie. W 1980 wyjechał do Francji, gdzie pozostał w związku z wprowadzeniem w Polsce stanu wojennego. Został aktorem teatrów francuskich

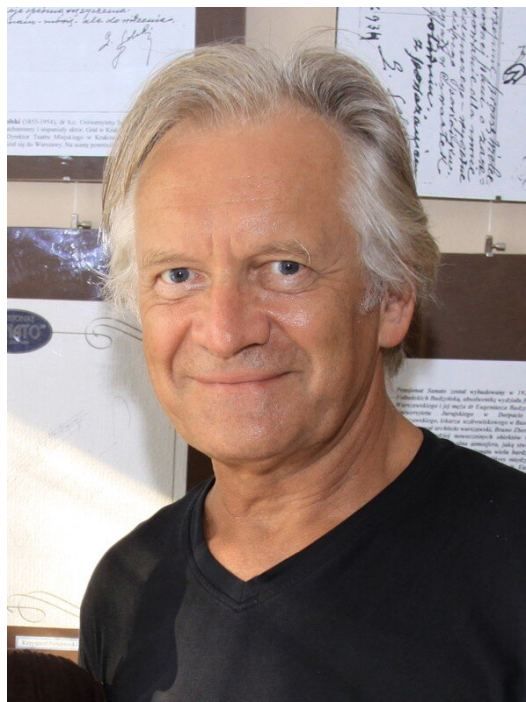
i kinowych produkcji filmowych. Zaangażowany – jako trzeci cudzoziemiec w historii teatru francuskiego – do jednego z najbardziej prestiżowych teatrów na świecie Comédie-Française. Uznanie widzów przyniosły mu takie filmy jak: *Ziemia obiecana*, *Człowiek z marmuru*, *Granica*, *Człowiek z żelaza*, *Danton*, *Lista Schindlera*, *Pan Tadeusz*, *Ogniem i mieczem*, *Prymas*, *Trzy lata z tysiąca*, *Zemsta*, *Bitwa pod Wiedniem*, *Ostatnia rodzina*. O swoich przygodach z tekstami Szekspira mówi tak:

((Andrzej Seweryn

Jak znaleźć formę do realizacji szekspirowskich tekstów?

Trzeba szukać i próbować każdej formy. Każdy ma swoją artystyczną drogę. Podstawową sprawą na tych drogach jest, żeby być uczciwym wobec siebie i innych. Żeby nie kłamać i nie naśladować, tylko podążać za swoją tożsamością i szacunkiem dla autora.

Źródło: Andrzej Seweryn, dostępny w internecie: <https://www.tuwroclaw.com/wiadomosci,andrzej-seweryn-wystapi-we-wroclawiu-szekspir-stale-mnie-zaskakuje-wywiad,wia5-3267-56928.html>.

Andrzej Seweryn

Źródło: Jarosław Roland Kruk, Wikimedia Commons, licencja: CC BY-SA 4.0.

Zarys fabuły spektaklu *Szekspir forever!*

W przypadku **monodramu** Andrzeja Seweryna trudno mówić o spójnej fabule. Można, a nawet trzeba, mówić o dość swobodnej rozmowie z publicznością, która jednak jest tylko elementem dodanym do istoty przedstawienia: ukazania ponadczasowości, aktualności i niebanalności dzieł Szekspira. Dlatego też Andrzej Seweryn wybiera słynne monolog bohaterów i bohatererek Szekspirowskich, by np. pokazać je w zupełnie innej oprawie, bawić się interpretacją i wydobywać z tekstu elementy, na które przeciętny czytelnik rzadko zwraca uwagę. Spektakl i śmieszy, i rozczula, i bawi, i straszy, wydobywając głębię psychologiczną, socjologiczną i polityczną z tekstów Szekspira.

Czytamy o spektaklu:

Seweryn forever

“ Teatr Telewizji zaczął sezon w TVP Kultura spektaklem „Szekspir forever”. To monodram Andrzeja Seweryna z Teatru Polskiego, będący wiązką szekspirowskich scen przeplatanych słowem własnym. Niby przeniesiony wiernie na ekran ze sceny, co jest warunkiem powodzenia, bo aktor odgrywa swoisty show, dialogując z żywą publiką, którą trzeba także pokazać. A przecież jednak bardzo telewizyjny, skoro Seweryn w finale rozmawia sam z sobą, wreszcie rozdzielając się w pełni, dzięki pracy kamer, na dwie osoby - Ryszarda III (wtedy jeszcze księcia Glouceстера) i napastowanej przez niego podczas pogrzebu Lady Annę. W teatrze nie da się takiego efektu osiągnąć.

Artysta, który jest współautorem scenariusza i reżyserem, opowiada o Szekspirze, bawi się nim, posuwa teatralną umowność do granic (trzy role kobiece), czasem jest bliski ekshibicjonistycznej bufonady, ale jej nie przekracza. Przeciwnie, oferuje nam mnóstwo uwag celnych, ujmujących, a czasem przejmujących. Jego różnorodność aktorskich technik i wrażliwości, prawdziwy wachlarz, odpowiada kosmicznej różnorodności dramaturga ze Staffordu.

Ciekawie mówi o sensie postaci Falstaffa. Wstrząsająco wypowiada monolog Tymona Ateńczyka. I wreszcie w przywołanej końcowej konfrontacji dwóch postaci: demonicznego kaleki ze zranioną kobietą powala przynajmniej mnie na kolana. Powtórzę to, co pisałem niedawno przy okazji „Zakochanego Szekspira”: wszystkiego potem było więcej, z większymi komplikacjami, ale tak naprawdę wszystko nam opowiedział już ON. I trzeba pośrednika rangi Seweryna, żeby nam to uświadomić tak do końca.

Źródło: *Seweryn forever*, „Encyklopedia teatru”, dostępny w internecie:
<http://encyklopediateatru.pl/artykuly/279888/seweryn-forever>.

Słownik

mise en scène

z języka francuskiego: umieszczanie na scenie; to pojęcie określające składniki inscenizacji teatralnej (również filmowej); do elementów *mise en scène* zalicza się

wszystkie wizualne aspekty spektaklu lub filmu będące pod kontrolą reżysera:
kompozycję wizualną, scenografię, rekwizyty, kostiumy, charakteryzację, oświetlenie,
ruch i grę aktorską

monodram

utwór dramatyczny, w którym występuje jeden bohater

Polecenie 1

Wyjaśnij, w jaki sposób reżyser Baz Luhrmann spowodował zainteresowanie młodzieży swoją adaptacją filmu.

Audiobook można wysłuchać pod adresem: <https://zpe.gov.pl/b/PYm38x1eo>

Zygmunt Kałużyński zmarł w 2004 roku. Był jednym z najbardziej znanych miłośników kina, cenionym krytykiem filmowym, który w zasadzie całe życie poświęcił pisaniu o kinie polskim i zagranicznym. Wielką popularnością cieszył się cykl programów TVP2 pt. *Perły z lamusa*, w którym razem z Tomaszem Raczkim opowiadał o arcydziełach światowej kinematografii. Efektem popularności tych programów było wydanie trzech książek, *Leksykonów filmowych na XXI wiek*, w których w formie dialogu Kałużyński i Raczek przedstawiają swoje propozycje filmowe i oceniają różne dzieła. Tak oto rozmawiali na temat filmu *Romeo i Julia* w reżyserii Baza Luhrmanna:

TR - Panie Zygmuncie, byłem świadkiem fascynującego zjawiska: do kina przyszła rozszczebiotana młodzież szkolna, z gatunku tych, co to z byle powodu wybuchają śmiechem. Kiedy rozpoczął się seans, tradycyjnie miały miejsce popisy, okrzyki, chichoty. Jednak wraz z pierwszymi kadrami czołówki *ROMEO I JULIA* to wszystko ucichło, zamarło. I tak było aż do końca filmu. Australijski reżyser Baz Luhrmann znalazł sposób na nastolatków, żeby od pierwszej chwili zmusić ich do oglądania czegoś tak wydawałoby się dla nich anachronicznego jak dramat Szekspira! Czy nie uważa pan, że już to jest sukcesem tego filmu?

ZK - Absolutnie tak! Tylko zastanawiam się, czy pedagog, który wysłał tę młodzież na ów film, zdawał sobie sprawę, co się dzieje. Być może nie oglądał nawet filmu i sądził, że to będzie pouczająca, akademicka adaptacja. Tymczasem, moim zdaniem, jest to wersja Szekspira najdalej posunięta w ryzyku zbliżania go do współczesności. Zresztą zazwyczaj Szekspir nie udaje się w filmie!

TR - Niedawno mieliśmy świeży przykład: HAMLET z Melem Gibsonem w reżyserii Franco Zeffirellego! Pocztówkowy, uproszczony, mdlący.

ZK - Dzieje się tak dlatego, że materia słowna Szekspira jest zbyt bogata.

TR - Ale przecież w ROMEO I JULII została właśnie zachowana cała materia słowna. Bez uwspółcześniania! Choć towarzyszy ona obrazom rodem z teledysku Michaela Jacksona.

ZK - Na tym właśnie polega ów sukces. Mówi mi pan, że przyszła do kina młodzież o współczesnej mentalności i później z przejęciem oglądała film. Stało się tak dlatego, że jej współczesność, młodzieżowość i rozszczebiotane znalazły się na ekranie. Młodzi widzowie patrzyli ze skupieniem i zainteresowaniem na coś, co jest niejako równoległe do ich mentalności i stylu. Ta inscenizacja to nic innego jak szalenie ryzykowne pakowanie Szekspira we współczesną mentalność audiowizualną, w dodatku młodzieżową.

TR - Akcja została przeniesiona do USA: co prawda nadal odbywa się w Weronie, ale filmowa Verona Beach jest rodzajem nowoczesnego amerykańskiego kąpieliska. Dwie skonfliktowane rodziny Montekich i Kapuletich wyglądają na bohaterów telewizyjnych seriali w rodzaju *Dynastii* czy *Dallas*.

ZK - Słowem, tak daleko posuniętej we współczesności adaptacji Szekspira nie było nigdy dotąd na ekranie. (...)

TR - Już w pierwszej scenie widzimy jak prezenterka dziennika telewizyjnego streszcza na małym ekranie historie konfliktu między obiema rodzinami. Na dodatek mówi to posługując się oryginalnym językiem Szekspira, co wywołuje wrażenie groteski.

ZK - Żart może mieć, proszę pana, olbrzymią skalę: może być głupi, parodystyczny. Może też być żart, który jest wręcz nosicielem trudnej myśli albo nawet poezji. Mówiąc szczerze, Szekspir to właśnie uprawiał. Filmowy ROMEO I JULIA zrealizowany został na nieprawdopodobnym ruchu kamery, często obrazy zmieniają się co pół sekundy. I wie pan, jak sobie tłumaczę sukces tego filmu? Skorzystał on z ducha amerykańskiego musicalu, choć oczywiście musicalem nie jest.

Sprawdź się

Pokaż ćwiczenia:

Ćwiczenie 1

Swoją sztukę Andrzej Seweryn rozpoczyna fragmentem komedii Szekspira pt.: *Jak Wam się podoba*, który brzmi:

((JAKUB

Świat jest teatrem, aktorami ludzie,
Którzy kolejno wchodzą i znikają.
Każdy tam aktor niejedną gra rolę,
Bo siedem wieków dramat życia składa.

Jest to jeden z najstojniejszych cytatów w literaturze, w którym pojawia się motyw *theatrum mundi*. Przypomnij sobie zabiegi aktorskie Andrzeja Seweryna i napisz, w jaki sposób nieustannie nawiązuje w sztuce do słów Szekspira.

Ćwiczenie 2

Tytuł sztuki Andrzeja Seweryna nosi tytuł *Szekspir forever*. Przysłówek „forever” oznacza: zawsze, na zawsze, na wieki, ciągle, wiecznie. Poszukaj wiadomości na temat realizacji teatralnych i filmowych dzieł Szekspira i wypisz pięć, które warto obejrzeć.

Ćwiczenie 3

Jakie elementy *mise en scène* zostały użyte, by pokazać uniwersalność tekstów Szekspira? Podaj trzy.

Ćwiczenie 4

Andrzej Seweryn kilkakrotnie modyfikuje sceny, które „naskicował” Szekspir, by pokazać, że jego dialogi również mogą mieć inną oprawę niż w zamierzeniach autora. Z poniższych wybierz te modyfikacje, które obecne są w sztuce:

☐ monolog Julii jest grany jako monolog staruszki

☐ Tymon Ateńczyk nie mówi o Atenach

☐ Hamlet ma wypić truciznę

☐ Ariel jest zamyślonym starcem

☐ Romeo płacze nad ciałem Julii

Jednym z pierwszych monologów pojawiających się w monodramie jest monolog Lady Makbet po otrzymaniu listu od męża. Makbet informuje żonę o przepowiedni czarownic. Słowa bohaterki stanowią do dziś uniwersalne studium zła. Na podstawie fragmentu monologu Lady Makbet wypisz działania, które mają spowodować przemianę bohaterki.

Five horizontal orange bars with a flame pattern, each containing a small circle and a text input box.

((William Szekspir

Romeo I Julia

LADY MAKBET

Idź go pokrzepić; wielkie przyniósł wieści.

Sługa wychodzi.

Kruk nawet ochrypł, który pod me blanki

Kracze fatalne przybycie Duncana.

Duchy, morderczych towarzysze myśli,

Do mnie tu! duszę moją odniewieście,

A najczarniejszym jadem okrucieństwa

Od stóp do głowy napełńcie mnie całą!

Krew moją zgęście, zamknijcie szczeliny,

Którymi wkraść by mogła się zgryzota,

By żadnych ludzkich uczuć nawiedzenie

Mym nie zachwiało okrutnym zamiarem,
Nie rozdzieliło myśli od spełnienia!
Wejdźcie w pierś moją, mleko w żółć przemieńcie,
Morderstwa duchy, gdziekolwiek w przestrzeniach
Czatuje wasza istność niewidoma
Na złe natury! Przybądź, nocy ciemna,
W najgęstsze dymy piekła owinięta!
By nóż nie dojrzał rany, którą zada,
By przez zasłonę nie przejrzało niebo,
Nie zawołało: stój! stój!

Źródło: William Szekspir, *Romeo i Julia*, tłum. Józef Paszkowski, Bydgoszcz 1991, s. 42.

Monolog Hamleta porusza widzów, gdyż bohater, jak zaznacza Andrzej Seweryn, stoi nad przepaścią śmierci i rozważa, czy popełnić samobójstwo. W monologu tym Szekspir wskazuje na uniwersalne powody ludzkiego cierpienia. Wskaż je.

 czerwony

HAMLET

Być albo nie być to wielkie pytanie.
Jest-li w istocie szlachetniejszą rzeczą
Znosić pociski zawistnego losu
Czy też stawiawszy czoło morzu nędzy,
Przez opór wybrnąć z niego? — Umrzeć — zasnąć —
I na tym koniec. — Gdybyśmy wiedzieli,
Że raz zasnąwszy, zakończym na zawsze
Boleści serca i owe tysiączne
Właściwe naszej naturze wstrząśnienia,
Kres taki byłby celem na tej ziemi
Najpożądańszym. Umrzeć — zasnąć. — Zasnąć!
Może śnić? — w tym sęk cały, jakie bowiem
W tym śnie śmiertelnym marzenia przyjść mogą,
Kiedy zrzucimy z siebie więzy ciała,
To zastanawia nas: i toć to czyni
Tak długowieczną niedolę; bo któż by
Ścierpiat pogardę i zniewagi świata,
Krzywdy ciemieżcy, obelgi dumnego,
Lekceważonej miłości męczarnie,
Odwłokę prawa, butę władz i owe
Upokorzenia, które nieustannie
Cichej zasługi stają się udziałem,
Gdyby od tego kawałkiem żelaza
Mógł się uwolnić? Któż by dźwigał ciężar
Nudnego życia i pocił się pod nim,
Gdyby obawa czegoś poza grobem,

Obawa tego obcego nam kraju,
Skąd nikt nie wraca, nie wąliła woli
I nie kazała nam pędzić dni raczej
W złem już wiadomym niż uchodząc przed nim
Popadać w inne, którego nie znamy.
Tak to rozwaga czyni nas tchórzami;
Przedsiębiorczości hoża cera blednie
Pod wpływem wahań i zamiary pełne
Jędrności, zbite z wytkniętej kolei,
Tracą nazwisko czynu. — Ha! co widzę?
Piękna Ofelia! — Nimfo, w modłach swoich
Pomnij o moich grzechach.

William Szekspir, *Hamlet*, przeł. Józef Paszkowski, Warszawa 1976, s 107–108.

Andrzej Seweryn przed recytacją fragmentów monologów Julii, bohaterki tragedii *Romeo i Julia*, informuje widownię, że wykonanie tych części utworu poleca studentom jako tzw. wprawki aktorskie. Przeczytaj monolog bohaterki oczekującej na ukochanego i napisz jednym zdaniem, co sprawia, że słowa te można uznać za uniwersalne.

((William Szekspir

Romeo i Julia

JULIA

Romeo! Czemuż ty jesteś Romeo!
Wyrzecz się swego rodu, rzuć tę nazwę!
Lub jeśli tego nie możesz uczynić,
To przysiąż wiernym być mojej miłości,
A ja przestanę być z krwi Kapuletów.

JULIA

Pędźcie, ognistokopyte rumaki,
Ku państwowi Feba; oby nowy jaki
Faeton dodał wam bodźca i rączyj
Pognał was owdzie, gdzie się szlak dnia kończy!
Wierna kochankom nocy, spuść zastonę,
By się wznieść mogły oczy w dzień spuszczone
I w te objęcia niedostrzeżonego
Sprowadź, ach! sprowadź mi Romea mego!
Miłości święci pod twą czarną krepą
Jej własna piękność, a jeśli jest ślepą,
Tym stosowniejszy mrok dla niej. O nocy!
Cicha matrono, w ciemnej twej karocy
Przybądź i naucz mię niemym wyrazem,
Jak się to traci i wygrywa razem.
Wśród gry niewinnej dwojga serc dziewiczych;

Skryj w płaszcza twego zwojach tajemniczych
Krew, co mi do lic bije z głębi łoża;
Aż nieświadoma miłość ośmielona,
Za skromność weźmie czyn swej świadomości.
Przyjdź, ciemna nocy! Przyjdź, mój dniu w ciemności!
To twój blask, o mój luby, jaśnieć będzie
Na skrzydłach nocy, jak pióro łabędzie
Na grzbiecie kruka. Wstąp, o, wstąp w te progi!
Daj mi Romea, a po jego zgonie
Rozsyp go w gwiazdki! A niebo zapłonie
Tak, że się cały świat w tobie zakocha
I czci odmówi słońcu. Ach, jam sobie
Kupiła piękny przybytek miłości,
A w posiadanie jego wejść nie mogę;
Nabytą jestem także, a nabywca
Jeszcze mię nie ma! Dzień ten mi nieznośny
Jak noc, co święto jakowe poprzedza,
Niecierpliwemu dziecku, które nowe
Dostało szaty, a nie może zaraz
W nie się przystroić. A! niania kochana.

Źródło: William Szekspir, *Romeo i Julia*, tłum. Józef Paszkowski, Bydgoszcz 1991, s. 75–76.

Polecenie 1

Przypomnij sobie zasady tworzenia recenzji i napisz swoją, zachęcającą do obejrzenia spektaklu Andrzeja Seweryna. Zwróć uwagę na ponadczasowość tekstów Szekspira.

Dla nauczyciela

Autor: Joanna Oparek

Przedmiot: Język polski

Temat: Ponadczasowość tekstów Szekspira. *Szekspir Forever!* w reżyserii Andrzeja Seweryna

Grupa docelowa:

Szkoła ponadpodstawowa, liceum ogólnokształcące, technikum, zakres podstawowy

Podstawa programowa:

Treści nauczania – wymagania szczegółowe

Zakres podstawowy

I. Kształcenie literackie i kulturowe.

1. Czytanie utworów literackich. Uczeń:

2) rozpoznaje konwencje literackie i określa ich cechy w utworach (fantastyczną, symboliczną, mimetyczną, realistyczną, naturalistyczną, groteskową);

6) rozpoznaje w tekstach literackich: ironię i autoironię, komizm, tragizm, humor, patos; określa ich funkcje w tekście i rozumie wartościujący charakter;

11) rozumie pojęcie motywu literackiego i toposu, rozpoznaje podstawowe motywy i toposy oraz dostrzega żywotność motywów biblijnych i antycznych w utworach literackich; określa ich rolę w tworzeniu znaczeń uniwersalnych;

15) wykorzystuje w interpretacji utworów literackich potrzebne konteksty, szczególnie kontekst historycznoliteracki, historyczny, polityczny, kulturowy, filozoficzny, biograficzny, mitologiczny, biblijny, egzystencjalny;

16) rozpoznaje obecne w utworach literackich wartości uniwersalne i narodowe; określa ich rolę i związek z problematyką utworu oraz znaczenie dla budowania własnego systemu wartości.

Kształtowane kompetencje kluczowe:

- kompetencje w zakresie rozumienia i tworzenia informacji;
- kompetencje w zakresie wielojęzyczności;
- kompetencje cyfrowe;

- kompetencje osobiste, społeczne i w zakresie umiejętności uczenia się;
- kompetencje obywatelskie;
- kompetencje w zakresie świadomości i ekspresji kulturalnej.

Cele lekcji. Uczeń:

- wyjaśnia, z czego wynika ponadczasowość tekstów Szekspira;
- zestawia elementy gry aktorskiej Andrzeja Seweryna z motywem *theatrum mundi*;
- udowadnia ponadczasowość tekstów Szekspira;
- redaguje recenzję zachęcającą do obejrzenia spektaklu Andrzeja Seweryna.

Strategie nauczania:

- konstruktywizm;
- konektywizm.

Metody i techniki nauczania:

- z użyciem e-podręcznika;
- ćwiczeń przedmiotowych;
- z użyciem komputera;
- symulacja.

Formy pracy:

- praca indywidualna;
- praca w parach;
- praca w grupach;
- praca całego zespołu klasowego.

Środki dydaktyczne:

- komputery z głośnikami, słuchawkami i dostępem do internetu;
- zasoby multimedialne zawarte w e-materiale;
- tablica interaktywna/tablica, pisak/kreda.

Przebieg lekcji

Przed lekcją:

1. Uczniowie oglądają spektakl *Szekspir Forever!* w reżyserii Andrzeja Seweryna.
2. Nauczyciel prosi uczniów o przypomnienie tytułów sztuk Szekspira – prowadzący zajęcia może podawać pierwsze słowa bardziej złożonych tytułów – w charakterze podpowiedzi. Następnie prosi o określenie, czy wymienione tytuły to komedie, tragedie, czy sztuki problemowe i komentuje odpowiedzi uczniów.

Faza wprowadzająca:

1. Nauczyciel udostępnia uczniom e-materiał „Ponadczasowość tekstów Szekspira. *Szekspir Forever!* w reżyserii Andrzeja Seweryna”.
2. Nauczyciel ustala z uczniami cele lekcji oraz kryteria sukcesu.
3. Uczniowie indywidualnie zapoznają się z treścią sekcji „Przeczytaj”. Następnie nauczyciel przechodzi do dyskusji moderowanej. Na wstępie prosi uczniów o podanie przykładów współczesnych sztuk teatralnych opartych na dziełach Szekspira. Nauczyciel może podać uczniom przykłady interesujących inscenizacji, np. *Burza* w reż. Pawła Miskiewicza, 2007; *Macbeth* w reżyserii Grzegorza Jarzyny. W dalszej kolejności prosi uczniów o przykłady realizacji filmowych. Podaje interesujące tytuły (np. *Hamlet* Zefirellego, *Romeo i Julia* Lührmanna, *Ran* Kurosawy, *West Side Story* Laurentsa). Nauczyciel stawia pytanie:
Jaki jest sens „przepisywania” sztuk Szekspira na nowe historie i inne czasy?
Nauczyciel podsumowuje dyskusję.

Faza realizacyjna:

1. Uczniowie przechodzą do sekcji „Audiobook” – słuchają rozmowy Zygmunta Kałużyńskiego i Tomasza Raczka. Po wysłuchaniu nagrania przystępują do realizacji polecenia 1. Nauczyciel może otworzyć rozmowę na zadany temat, rezygnując z formy pisemnej. Jeśli jednak wybierze formę pisemną, prosi wybraną osobę o prezentację wypowiedzi, ocenia ją i komentuje.
2. Uczniowie przechodzą do sekcji „Sprawdź się” i wykonują indywidualnie ćwiczenie 1. Następnie, również indywidualnie, czytają tekst do ćwiczenia 5. i wspólnie tworzą schemat – opisujący kolejne etapy „zatapiania się” w zło. Jeden z uczniów zapisuje na tablicy propozycje klasy. Wybrana osoba prezentuje wypowiedź, a inni uczniowie uzupełniają, nauczyciel komentuje.
3. Uczniowie dobierają się w pary i wykonują ćwiczenie 2. i 7. Wybrana para prezentuje wyniki wyszukiwania odpowiedzi, pozostali uczniowie dopowiadają, nauczyciel komentuje.
4. Ćwiczenia 3. i 4. uczniowie wykonują wspólnie – w formie swobodnej rozmowy. Przedstawiają na forum swoje propozycje odpowiedzi, a nauczyciel komentuje.
5. Nauczyciel prosi chętnego ucznia o aktorskie odczytanie fragmentu *Hamleta* – do ćwiczenia 6. Następnie uczestnicy lekcji podają (w formie swobodnej wypowiedzi na forum) uniwersalne powody cierpienia wskazane w monologu.
6. Nauczyciel daje uczniom czas na pracę indywidualną – napisanie recenzji spektaklu Andrzeja Seweryna (ćwiczenie 8.). Dwie chętne osoby odczytują na forum swoje recenzje. Nauczyciel zachęca klasę do komentarzy.

Faza podsumowująca:

1. Nauczyciel ponownie wyświetla na tablicy temat lekcji zawarty w sekcji „Wprowadzenie” i inicjuje krótką rozmowę na temat spełnienia kryteriów sukcesu. Wybrany uczeń podsumowuje zajęcia.
2. Nauczyciel podkreśla inspiracje płynące z dzieł Szekspira dla filmu i literatury, wskazuje na uniwersalność historii, które odnaleźć można w wielu współczesnych dziełach filmowych i literackich.
3. Nauczyciel (odnosząc się do dyskusji po sekcji „Przeczytaj”) rozwija temat inscenizacji teatralnych sztuk Szekspira, które często bywają „przepisywane” przez dramaturgów i reżyserów na czasy współczesne, by opowiedzieć o aktualnych problemach. Może tu podać przykład spektaklu *007: Macbeth* – w którym Grzegorz Jarzyna trawestuje tragedię Szekspira – akcja jest tłem dla konfrontacji cywilizacji zachodniej z islamem. Wymowa sztuki to ostrzeżenie dla cywilizacji zachodu, by nie zaraziła się szaleństwem fundamentalistów.

Praca domowa:

1. Metoda symulacyjna

Wejdź w rolę dramaturga, przygotowującego nową inscenizację wybranej sztuki Szekspira.

Uczniowie dzielą się na 3 grupy. Każda z drużyn wybiera jedną ze sztuk Szekspira i opracowuje pomysł na realizację opartego na sztuce spektaklu, osadzonego w czasach współczesnych. Odpowiada przy tym na pytania:

Jaką współczesną historię ma opowiadać sztuka? W jakich realiach osadzona będzie akcja? Kim będą w tej historii bohaterowie oryginalnego utworu Szekspira? Jakie będzie przesłanie nowej sztuki? W jakim stopniu będzie ono zgodne z wymową oryginalnego utworu?

Materiały pomocnicze:

- *Polonista w szkole*, pod red. A. Janus-Sitarz, Kraków 2004.
- *Doskonalenie warsztatu nauczyciela polonisty*, pod red. Anny Janus-Sitarz, Kraków.

Wskazówki metodyczne

- Uczniowie mogą wykorzystać multimedium „Audiobook” jako inspirację do przygotowania własnej prezentacji multimedialnej.